

grafiti

Василь Базів

 графіті

Канадійський ТЕСТАМЕНТ

або

МАФІЯ В ЕКЗИЛІ

 FOLIO

Василь Андрійович Базів Канадійський тестамент, або Мафія в екзилі Серія «Графіті»

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=26335435

*Канадійський тестамент, або Мафія в екзилі: Фоліо; Харків; 2017
ISBN 978-966-03-5101-1, 978-966-03-7686-1*

Аннотація

Василь Базів – знаний в Україні та за її межами письменник, вчений, дипломат, візіонер. У 2011 році «Фоліо» видало роман В. Базіва «Хрест», який було висунуто на Шевченківську премію. Відтак «Хрест» став першим в історії національної літератури твором українського автора, що вийшов в англійському перекладі у США. Роман-реквієм «Армагеддон на Майдані» був теж виданий англійською і номінований на престижну літературну премію США за 2016 рік. Також перу В. Базіва належить філософський трилер «Кінець світу: до і після. Сага про космологічну долю людства» і політичний сатирик «Брати, або Могила для тушки», в якому правлячий клептократичний клас зображено у всій його жалюгідності.

Біографічний роман «Канадійський тестамент» – восьма книга Василя Базіва за останні п'ять років. В основу роману покладено реальні події із біографії автора під час його перебування

на дипломатичній службі. Сенсаційно звільняють керівника дипустанови. Причина – його протест проти використання дипломатичного статусу недоторканності для міжнародної злочинної діяльності, а саме: для мафіозного угруповання, яке ще з часів СРСР привласнювало багатомільйонні спадки зарубіжних українців. Безпощадне зіткнення моральних цінностей та матеріальних інтересів перетворюється на криваву війну із невинними жертвами, коли на перепоні, здавалося б, нездоланного зла стає всеперемагаюча духовна сила добра і справедливості...

Содержание

Канадійський тестамент, або Мафія в екзилі	6
Розстріл на прийомі	6
Тризна в пансіоні	14
Корумповане мовчання	21
Клич Бандери	29
Москва в пікеті	37
Наступ Валюші	43
Похоронний страх губерра	50
Конец ознакомительного фрагмента.	57

Василь Базів

Канадійський тестамент, або Мафія в екзилі

© В. А. Базів, 2017

© Л. П. Вировець, художнє оформлення, 2017

© Видавництво «Фоліо», марка серії, 2004

* * *

Канадійський тестамент, або Мафія в екзилі

Моїй родині

Розстріл на прийомі

Виконання вироку відбулося прямо на трибуні, коли жоден з очевидців із сотні країн світу навіть і здогадуватися не міг, що він став свідком, як у країні, яка справляла на світовій сцені свій державний ювілей, було ухвалене рішення у найвищих столичних кабінетах покласти голову генконсула на плаху просто під час спічу перед усім чесним людством. Міжнародна дипломатична шахівниця була обрана гільйотиною для заокеанського гамбіту заради домашніх мафіозних ферзів.

На верхніх поверхах сучасної земної цивілізації, на вершині одного із незліченних хмародерів у центрі світового мегаполісу, вершилось дійство, на якому на протилежному березі Атлантики вперше за тисячу років героєм став «хрещений батько» Європи, київський князь Ярослав Мудрий.

Із його імені розпочався спіч генерального консула України перед північноамериканським істеблішментом та сотнею

глав дипломатичних місій на офіційному святковому прийомі з нагоди 10-ї річниці незалежності найбільшої європейської країни. Фешенебельний зал, у якому традиційно збиралися перші особи списку журналу «Форбс», гув, як вавилонський вулик, вслухаючись у сенсаційні сентенції з історії невідомого племені у центрі континенту.

– Донині у Парижі знають, що 19 травня 1051 року у катедрі містечка Реймс відбулося вінчання короля Франції Генріха Першого із дочкою Ярослава Мудрого – тодішнього володаря наймогутнішої у Європі держави Київської Русі. Через дев'ять років Анна Ярославна після смерті свого чоловіка практично правила Францією, оскільки її син – престолонаслідник Пилип Перший був неповнолітнім. Водночас сестра Анни, дочка Ярослава Мудрого Марія Доброніга, вийшла заміж за польського короля Казимира Першого, а наймолодша Ярославна стала дружиною угорського короля Владислава. Згодом її син, онук Ярослава Андрій, став угорським королем. На південь подався син Ярослава Всеволод, який одружився із грецькою князівною Марією, родичкою імператора Костянтина Дев'ятого. Його ж дочка Євпраксія-Пракседа-Аделейда згодом вийшла заміж за короля Генріха Четвертого. Треба сказати, що Всеволод на поприщі європейського свата перевершив навіть свого знаменитого батька і був посвоячений мало не з усіма дворами Європи: по сестрах – із королями Франції, Угорщини, Норвегії, по братах – з королями Польщі і Саксонії, дочка його, Євпраксія,

була німецькою імператрицею, а син Володимир одружився із дочкою англійського короля Гарольда Другого Гітою. Загалом тисячу років тому Київ мав більше ніж 60 шлюбів із християнськими дворами Європи. Завдяки філігранній дипломатії, зокрема й родинно-шлюбній, Київська держава була найсильнішою імперією на континенті. Тому тут зібралася глобальна родина європейської цивілізації, бо 10-ліття відновленої держави у Києві – то наше спільне свято, дорогі мої родичі, різнонародні нащадки нашого спільного «хрещеного батька» Європи Ярослава Мудрого.

Проголошене українським консулом і почуте практично усім людством було відкриттям, яке потрясло глобальну свідомість. Планетарне дипломатичне зібрання презентувало розмаїту генерацію модерної земної людності у яскравих національних дрес-кодах, включно із ортодоксальними іудеями, білосніжними арабами, екзотичними африканцями, харизматичними індусами, колоритними японцями і китайцями.

А поміж посланців націй і континентів, близьких і далеких, іскрилися усіма барвами веселки вишиванок – зарубіжні українці, вражаючи задивлених глобальних гостей національною самобутністю етнічного вбрання гуцулів і бойків, лемків і подолян.

Зустрічаючи за протоколом із дружиною і сином гостей при вході, генконсул, ритуально вершачи нескінченний шейкгенд і вислуховуючи gratulacii мало не всіма мовами

світу, сповнювався по самі вінця гордістю за своє поневолене плем'я, яке упродовж кривавих віків рабства і боротьби піднімалося на це піднебесся земної цивілізації. Він належав до когорти Франкових «вічних революціонерів», які першими пішли на прою із імперією у 1990-му, тому його місія – приймати гостей іменем України – мала магічний смисл, який часом оприлюднює історична режисура.

Планетарний Вавилон приймає у свої глобальні ряди нову, 10-річну, юну Україну! І тобі судилося стояти тут у дипломатичній виправі перед щирими, як самі українці, дітьми Адамовими у всій їхній расовій, релігійній, ментальній розмаїтості. Здавалося, посмішка кожного іноземця, якою він обдаровував українського дипломата, промовляла невідкупною приязню і неприхованою зацікавленістю – ну що ж, мовляв, ставайте поруч з нами у колі вільних народів світу, у якому вас так довго не було. Якщо ви уже зголосилися на політичній мапі Європи, то раді вітати вас з-поміж нас – тих, котрі насолоджуються національною свободою – чи то як китайці, впродовж тисячоліть, чи як нігерійці чи малазійці, держави яких, як і ваша, нараховують лише десятки літ.

Десь напередодні центр мегаполісу паралізували демонстрації тибетців, які під час голосування на Міжнародному олімпійському комітеті за право бути господарем чергової олімпіади протестували проти Пекіна і за Торонто. А канадці лише перепитували – хто вони, ці тибетці, які за нас іще більше, ніж ми самі за себе? Хто вони – курди і валійці,

каталонці й українці? Бездержавна нація – абсолютна аномалія XXI століття із його священною коровою прав людини і прав народів. Мандруючи кривавими шляхами мачухи історії із цим тавром бездержавності, впродовж століть нагадували про себе ці нащадки феноменального київського імператора, про якого щойно розповів його нащадок у дипломатичному фракту. Десь так роїлися асоціативні ряди у головах світового дипкорпусу, який із цього чергового церемоніального прийому вийде зовсім з іншою архітектонікою європейського дому в офіційних та власних уявленнях про світ, який їм належить, як дипломатам, гармонізовувати безнастанно за професійним призначенням.

Вдарив, як вселенський дзвін, Гімн України! Митець у вишиваній сорочці на американський манер затягнув соло, яке підхопило врочисте багатоголосся, від якого неначе відкривалися навстіж душі вільних земель у барвистих вишиванках.

Мелодія у виконанні всесвітньо відомого співака плавно переходила у промову повноважного посланця української нації і держави перед зібраним тут людством.

– Рівно десять літ тому в епіцентрі континенту народилася найбільша у Європі держава. На глобальну арену всесвітньої історії знову повернулася нація, яка за тисячі літ до нинішнього постмодерну була серед батьків-засновників європейської цивілізації. Століття неволі поглинули у визвольних війнах, у голодоморі і геноциді десятки мільйонів

нескорених голів і неповкорених душ. Відтак домівкою для дітей свободи стала уся планета, бо нині поза межами України проживає українців не менше, ніж вдома. І з-поміж усіх континентів підноситься країна, яка стала для нас другою Україною, у якій живуть мільйони наших братів і сестер. І один з тих мільйонів оселився тут, у Торонто. Торонто – це наш Київ, але на берегах не європейського Дніпра, а американського Онтаріо. У цю благодатну мить нашого національного воскресіння я схилию голову перед щедрістю канадської землі, яка під своїм материнським крилом дала притулок гнаним із рідної землі і блукаючим по світах дітям матері України.

Кожне речення промови за американською традицією переривалося оплесками. Сентенція про Канаду супроводжувалася оваціями. Бо чомусь так сталося, що саме північна країна американської півкулі стала, як жодна інша на планеті, справді другою домівкою для гнаної збожеволілим сусідом нації. Бо бути українцем вдома для московських колонізаторів – то вже злочин. Тому елітарне суцвіття, яке не зрікалося даного Богом національного імені, мусило шукати порятунку у Торонто, щоб не потрапити у Норильськ чи на Соловки.

Наприкінці ХХ століття ці відомості були відкриттям для глав дипмісій мало не усіх країн світу. Ну як їм було не реагувати жваво, зачаровано на те, що викладав так дивовижно блискучий речник своєї держави.

– Наша дорога до свободи пролягла крізь століття, яким, здавалося, нема кінця. Минали віки за віками, але ми не сходили зі шляху. Ні спека, ні холод не могли спинити нас за покликом нашого Пророка. І тепер ми тут, між вами. Вільні, щасливі. Амбітні. Ми змогли це! Ми взяли свій приз, який є найціннішим на цій прекрасній планеті. Свобода у наших руках і наших серцях. Слава Україні! – Зібрання на цій мажорній ноті осипало селезіянта градом оплесків і гучних градуляцій. Консул чемним поклоном дякував людству, яке не вщухало. А відтак святочне море накрило його недипломатичними хвилями емоцій. Не так за сценарієм, як за законами честі та гідності людської належало підійти до кожного посланця своєї країни, а їх тут – понад сотня, і бодай обмінятися рукостисканням і двома словами, і був цей марфон визнання і поваги сповнений щирістю, яка рідко пробивається крізь частокколи протоколів міждержавного спілкування. Вони справді раді, що ми є, що є така держава поміж них, – у блаженстві такого переконання перебував і сам український дипломат, який у цій збуреній гарячими почуттями атмосфері переживав найсолодші для кожної людини миттєвості реалізації власного покликання.

На тлі вибуху емоцій до промовця підійшла якомсь непомітно і нишком його секретарка і поклала перед ним файл із документом. Поки людство гратулювало Україну, Братів пробігав очима терміновий міністерський циркуляр.

Поки гості, поволі затихаючи, підходили до святкових

столів, які вгиналися від знаменитих українських вареників в асортименті, генконсул стояв як вкопаний. Його щойно тріумфуючим обличчям враз поповзла пелена скам'яніння, яка відтворювала назовні нещадне душевне потрясіння. Повідомлення, вручене прямо на ораторській трибуні, справило на консула ефект емоційної бомби. Хитаючись від запоморочення та тримаючись навмання за кути святкових столів і розпашілих гостей навкруг кожного з них, він шукав виходу звідси, мало не навмання ноги, так само задеревілі, понесли його подалі від того місця, де щойно під цими ж ногами вивершувався, можливо, пік його життя.

Григорій, здається, уже не чув, як гомонить вселенський вулик. Його свідомість переносилася прямо на очах із піку національного і його особистого тріумфу в інший світ, невідомий цьому торжествуючому людству.

Тризна в пансіоні

Прикарпатський санаторій для ветеранів визвольних змагань був сповнений гомоном та багатолюддям. Доволі розлогий майдан, який звідусіль оточували готельні корпуси, що неначе переростали в узвишшя навколишніх карпатських бескидів, міг помістити, як на авансцені, кілька тисяч дійових осіб історичного дійства. Саме у такій іпостасі й перебували ті, що зійшлися тут однієї нерядової днини.

Ціною неймовірних зусиль, долаючи несамовите пручання столиці, місцева влада спорудила цю здравницю кілька років тому для тих, хто у всі роки московської окупації, та й тепер, на десятому році існування незалежної України, для більшості зрусифікованих та інфікованих більшовизмом громадян залишалися ворогами.

Санаторій – і для бандерівців? У кожній країні ця даність справді звучала б як дань держави тим, хто за неї життя віддавав. Але бацила московської пропаганди була настільки глибоко впаяною у масову свідомість, що вершила неймовірне – ворогами у своїй країні залишалися ті, хто все життя боровся за неї.

Бандерівці. Невпокорені ні партизанською війною упродовж десятиліття опісля перемоги Сталіна над Гітлером, ні півстолітнім мордуванням на нарах ГУЛАГу. Але сила історичної справедливості брала своє. Свобода неблаганно по-

вертала на п'єдестал своїх героїв. Коли в історичній механіці закладено механізм об'єктивної незворотності, вона, ця пружина, неодмінно розпрямиться, розкидаючи вусібіч нікчемних веслярів супроти вітру. Бо як би не мордувалися у безнадійному занятті впихання неотесаних палиць у змащене кров'ю колесо історії, віз поїде далі.

З нагоди ювілею України, за яку воювали її уже посивілі сини, з'їхалася сюди, до підніжжя Карпат, на Всесвітній збір Булава ОУН-УПА зі всіх континентів. Чи не вперше їх не таврували, а вшановували, їх не переслідували, а їм вклонялися. Іменем України, якій вони присвятили життя. Вони практично вперше були у такій ролі героїв, бо усе життя, від юних літ до теперішніх, поважних, вони тільки й чули у свій бік прокляття і погрози. А тут – пошанівок і уклін.

Як це заведено спокон віків, після офіційних урочистостей із промовами і нагородами у дворі санаторію накрили для ветеранів-воjakів щедрі святкові столи. Зворушені подією та збуджені частуванням воjаки поважного віку не по літах жваво виспівували повстанські пісні своєї ратної молодості:

*Вже вечір вечоріє,
А лента набої поспішно подає.
Лента за лентою набої подавай,
Український повстанче,
В бою не відставай!*

А з іншого столу лунає:

*Зродились ми великої години,
З пожеж війни, із полум'я вогнів.
Плекав нас біль по втраті України,
Кормив нас гнів і злість на ворогів.
І ми йдемо у бою життєвому,
Тверді, міцні, незламні, мов граніт,
Бо плач не дав свободи ще нікому,
А хто борець – той здобуває світ!..*

Раптово гомінку панораму сп'яніння від сердечного патріотизму і аж надто сентиментального у поважному віці розчулення розірвав жіночий вереск, що неочікувано виявився гучнішим за багатоголосе святкування. З одного із балконів прямо звисала, неначе вражена блискавкою, прибиральниця санаторію Гануська.

Її голосіння, схоже на похоронні плачі, запровадило вояцьке свято у якусь незбагненну впадину тривоги. Невже так і не прийшло свято бодай раз, бодай запізно на їхню повстанську вулицю? Невже до кінця днів ворог йтиме по кривавих слідах? Невже здобута чи радше подарована враз свобода – лише омана, як ця тканина наруги чи жалю, що колишеться над похиленими враз головами розчулених вояків?!

Із відчиненого вікна та з рук збожеволілої жінки звисала білосніжна тюль, скроплена яскраво-червоною кров'ю, що скапувала додолю:

– Люди, рятуйте! Його зарізали! Вбили! Ще глипить! Боже, що то робиться! Ніж у самому серці! – несамовита жінка виголошувала якісь прокляття. Її неохайне волосся рвійно здіймав злий вітер, кидаючи віщунку у відьомський екстаз.

Рої застілля мусили замовкнути. Вояки, втихомирені переможним благом запізнілого пошанівку, підносили голови до волаючого балкона, на якому у несамовитій істериці ридала шокована жінка. То була якась потойбічна з'ява злої віщунки, яка з'явилася нізвідки, яка не вписувалася ані у тканину реального дійства, ані у фантазію живого люду, якому належало враз повірити у зрячу чуму посеред банкету.

Найперше зірвалися з місця офіційні особи, що сиділи при головному столі. Що там у них під сухожиллями защеміло, але вони помчали, розганяючись і трясучи статусними животами. У супроводі міліцейського ескорту обласний державний провід кинувся у приміщення, яке поглинала втаємниченість, що тривожним маревом насувалася звідусіль і розходилась усім периметром пошматованої благодаті.

Вихор був настільки всюдисущим, що, здавалося, портрети вождів національної непокори Коновальця, Бандери, Шухевича неначе зривалися зі стін, якби оживали і рвалися у бій, зачувши наругу, що нагрянула несподівано опісля кривавих десятиліть боротьби посеред мирного білого дня.

Аж ніяк така штабна одиниця, як санаторій із його атмосферою зцілення та умиротворення, не годився на роль міс-

ця події. Із номерів висувалися перелякані обличчя відпочивальників, що уже задрімали, заколисані чи то миротворчим співом, чи то санаторною аурою оздоровлення.

Двері номера, на порозі якого заламувала руки все та ж Гануська, були відчинені навстіж. Перші прибульці побачили посеред кімнати картину, яка виринула десь із тих, повстанських, часів розвою смерті. На санаторному ліжку перебував статечний вояк Української повстанської армії, обвішаний численними орденами і медалями, поміж яких вбивчо стирчав велетенський ніж.

Солдат скляними очима дивився запитально вгору. Неначе прагнути спитати там, наверху, що ж то діється з ним, із його життям, яке він проніс донині, а от тут...

Калюжа крові розповзалася на очах, але життя старого повстанця робило неймовірні потуги, щоб не покинути враже не тіло.

– Так то наш голова Булави із Канади Петро Сабун! – вигукнув з-поміж онімілого товариства вусатий, зі стрічкою предсідника впоперек пояса, голова всевітньої Булави УПА Омелян Буревій. Він розштовхав наростаючий натовп і обійняв пораненого побратима, як то було не раз літ так п'ятдесят тому. – Тримайся, брате. На фронтах і в лісах вижив. І тут не дамо тобі...

На обличчі смертельно пораненого агонія витворювала жахітливу гримасу, у якій перемішалися до купи невимовний жаль, пекуче нерозуміння і скорбота останньої на цій гріш-

ній землі посмішки людини, що покидає навечно земну домівку. Мозок ще не знав, що діється із тілом, тому свідомість тримається до останнього:

– Видиш, як, друже Буревію, війна повернулася. У схронах не знайшла мене смерть, а тут надибала, – Сабун заговорив кволо, але твердо, неначе мирячись із тим, що трапилось поза межами його духа, але із його беззахисним, в одну мить вразливим, як у кожного з нас, тілом.

– Як то було? Хто то був? Хто то прийшов до вас? Ви його знали? – міліцейський полковник, який зі смертю за родом занять звик бути зблизька, квапився робити свою роботу. Він справді хотів почути те, що дало б якщо не ключ, то хоча б нитку, яка, може, й приведе до смертоносного гнізда цієї незбагненої феєрії, що не вписувалася у жодні вбивчі канони криміналістики.

Видко було, як Сабун, провадячи свій останній бій до кінця, збирав останні краплі життєдайної енергії. Він поманив пальцем міліціонера ближче, неначе хотів йому на вухо сказати те, що знав тут тільки він.

– Він мене випитував. А потім вийняв ніж...

Поранений заплющив очі, але простромлене серце солдата продовжувало битися, поволі затухаючи.

– Та хто? Що випитував? – не вгавав старий Буревій, поклавши голову побратима на коліна.

– Випитував, чи я був уже, чи... – серце востаннє вдарило у дзвони душі, і голова вбитого на ювілейній святочній ака-

демії похилилася.

Кімнатою закружляла блискавка, що злетіла прожогом зі шпилью бескиду і, б'ючись об стіни, прагнула вирватись назовні із цього тісного склепу. Засліплено захитався світ перед очевидцями, які все ще перебували у стані шоку від зіткнення із потойбіччям, коли очам своїм неможливо повірити. Всеволодний вітер рішуче зірвав криваву штору і поніс її понад сивими головами святочного застілля, що враз перетворилося на траурну тризну.

Корумповане мовчання

У дипломатичних прийомів є свої неписані протоколи. Власне, для самих дипломатів це не так врочисте частування, як робота. Бо офіційний спіч – то лише початок міжнародної комунікації, яка оволодіває велелюдним зібранням. Тут заведено підходити один до одного і зав'язувати розмову із незнайомцем, як із другом дитинства, без формальних прелюдій ставити прямі запитання, які не прийнято озвучувати з трибун або у міждержавному листуванні. На дипломатичних сходинах світова комунікація прозора, як жодна інша, обплутана умовностями і ритуалами, а часто попросту хитрощами публічної риторики.

Але цього разу сенсаційна промова українського генконсула підняла спілкування гостей на найвищий щабель одкровення, тому вже не за протоколом, як із щирих людських покликань іноземці прагнули особисто познайомитись із колегою, котрий вразив їх щойно своїм тріумфом.

Знову вишикувалася черга із бажаючих запізнатися із колегою, осипати його неформальними компліментами, домовитися про зустріч, запросити в гості на свою суверенну територію, якою є кожне диппредставництво за визначенням. Однак Братів мусив, як актор на сцені, тримати посмішку, що у цю мить була радше лише ширмою, під якою корчилася, приголомшена інформаційною блискавкою, його свідомість.

По-своєму не вгавали, однак, рідні братове і сестри – канадські українці впали у якийсь очікуваний десятиліттями патріотичний екстаз, що оволодів ними цієї благодатної миті:

– Браво!

– Ми пишаємося вами!

– Але ж то був спіч! Ні, ще не вмерла Україна і не вмере ніколи! – промовляв, щоб усі чули, поважний джентльмен.

– Вас, напевно, пане Юрку, як члена канадського парламенту, спічами не здивуєш? – перепитував його інший пан із онтарійським акцентом.

– Та ні, здивував, просто вразив, вельмишановний пане генеральний консул, – канадський конгресмен супроводжував українського дипломата крізь коридор тріумфу, який влаштували йому імпровізовано учасники прийому.

Знову все той же нескінченний шейк-генд. Але було видно, що Григорій уже не тут. Уже в іншому місці, з якого його щойно поцілили прямо у серце в момент істини, яких не так багато трапляється у житті людини, що прагне йти по ньому за азимутом смислів.

Його виучка мимоволі сприймати події, навіть приголомшливі і прикрі, більше, аніж як події, а як живі оболонки смислів, несли непомірний психологічний тягар, бо кожен раз, окрім того, що ти сприймаєш те, що відбувається усіма засобами світовідображення, ти ще й запитуєш себе – що би це означало? В моменти зламу подієвої траєкторії життя він

дуже часто не знаходив відповіді, не міг розшифрувати смисл того, що трапилося, особливо коли черговий сюрприз долі був мало не смертельним ударом у спину. Люди, наділені загостреним почуттям справедливості до інших, не позбавлені такої слабкості, як очікування такого ж почуття і до самих себе. На кожному такому падінні під хрестом він автоматично, як кожен смертний, сподівався би радше на подяку за сходження услід за Спасителем на Голгофу для відкуплення ближніх, а вони, ті з них, котрі отут найближче, залюбки лупцювали його батогом по спині.

Вирвавшись усе ж із тісних потоків збудженого люду, він попрямував в офісну кімнату, що слугувала у ході підготовки своєрідним організаційним штабом. Рішуче зачинив за собою двері, відгороджуючись від вавилонського гомону.

У добре ізольованому офісі враз стало тихо, як на нічній переправі. Він знову сам із собою. Неначе не було й нема вистави за дверима із його головною роллю. Отут, за крок, йому належить зануритися в іншу реальність, що траплялося з ним доволі часто. Його карколомне життя було нашпиговане мінами, здавалося, мало не на кожному кроці. Деякі із пасток він навчився оминати. А в інші втрапляв. А потім відчайдушно видирався, гоючи рани на ходу. Таким є життя кожного, хто не ходить манівцями, а йде тільки туди, куди веде совість. То важка дорога, але тільки вона веде до самого себе.

Не без того, що він волів би часом уникнути цього сла-

лому над незліченними прірвами. Таким наче було і це дипломатичне відрядження, яке можна було бодай пробувати леліяти в уяві як перепочинок. Ну хоча б трохи спокою перед черговим боєм там, удома, де для того, кому не байдуже, хто не має сили засунути собі кляп у рот, – вічна війна. От і маєш перепочинок. Що було би, якби опісля патетичної промови він узяв і зачитав привселюдно і на весь світ папірець, який поклала йому на стіл секретарка Олена. Ювілей держави, патріотизм аж тріщить, Ярослав Мудрий із його сватами, а тут – бабах, братове дипломати усіх країн, єднайтесь, бо витримати таку новину ваші слухові рецептори не здатні.

Братів набрав телефон, перевівши апарат у тоновий режим.

– Приймальня міністра слухає, – озвався голос у селекторній слухавці.

– Вітаю, Оксанко, із берегів Онтаріо, – зберігаючи спокій, провадив розмову.

– О, це ви, Григорію Андрійовичу! Вітаю вас зі святом, як ваш прийом? Хочете доповісти міністру?

– Просив би вас з'єднати із міністром.

– Звісно. Звісно. Ви ж знаєте, Арсеній Максимович завжди радий чути вас. Одну хвилинку.

Консул чекав з'єднання, не випускаючи слухавки із рук. Пауза, що затягнулася понад всілякі допустимі бюрократичні норми, була більш ніж промовистою. Він телефонував у Центр рідше, ніж це вважалося за необхідне, щоб підтриму-

вати зв'язки із начальством, аби про тебе не забули, аби про тебе пам'ятали, аби не викреслили з перспективних списків. Можна було знайти привід для виходу на зв'язок – висловити своє щире захоплення з приводу виступу міністра у парламенті чи його непереревершено блискучого візиту у ключову країну. Прийом банальний, але спрацьовував: ті, що вміли давати високу оцінку, дивлячись знизу вгору, потім самі опинялися там, нагорі. Не скрізь так буває у бюрократичних конторах, але цього разу йшлося про підлабузництво як найкоротший шлях до вершин дипломатичної кар'єри. Тому й ставалося так, що гору брали нездари і нікчеми, які перетворювали вкрай важливу державотворчу сферу, якою є дипломатія, на пустопорожній пшик.

Таким архітектором національної дипломатії і був черговий міністр, з яким Григорію доводилося мати справу. Відомчий начальник не брав участі у призначенні канадського консула, який був висуванцем патріотично-громадянського середовища, тому волів триматися від нього подалі, на кожному кроці демонструючи свою адміністративну недосяжність. Консула цілком влаштуувала така начальницька індіферентність, бо похвал він не чекав і не любив, а міністерська пихатість – річ все-таки аж надто тимчасова, як і самі міністри закордонних справ.

Тим часом у кімнату зайшли розпашілі дружина Мирослава і син Дмитро.

– Вітаю, татку, це був вишак! – кинувся обіймати батька

Братів-молодший.

– Молодець, коханий! – іскрилася щастям дружина. – Але ти інакше не можеш. Я така рада за тебе! Така рада!

Селектор відтворив холодне клацання на тому кінці дроту. Відтак з'явилося вимушене зітхання секретарки Оксани, що не мала куди подітися із цієї, незбагненої для неї ситуації, і далі промовляла мало не з плачем:

– Вибачте, Григорію Андрійовичу, – схлипування неначе скапувало із слухавки. – Ви знаєте, як я до вас ставлюся. Як і весь апарат МЗС, який вас любить. Я не знаю, чому? Що сталося? Але я мушу передати це вам. Міністр сказав, щоб ви виконували наказ. І щоб ви більше не дзвонили.

Була у цих коротких гудках, перерваних раптово розмовах і безжально обрізаних стосунках якась спопеляюча логіка автоматних черг, що враз розстрілюють тебе посеред чистого плеса щойно зниклого безтурботного штилю.

Консульському сімейству було не звикати до пострілів у спину, але щоб у таку мить... Україна, 10 років. Ювілей. Гості зі всього світу. І одним снарядом із телефонної слухавки все пустити прахом.

Він був той, хто носив у собі Україну, тому по ньому часто били. І щораз рідні мусили переживати тягар неймовірної наруги, бо для смертних людей такою важкою є божественна правда, адже нагородою за твою правоту є тільки терновий вінець. Бо неможливо звикнути беззахисній людській душі до процедури – кидатися із вершини тріумфу в безодню три-

воги.

– Що сталося, коханий? – Мирослава ковтала слова, і дежавю минулих ран знову починали ятритися на дні свідомості. Вона, наче декабристка, стоїчно розділяла тягарі, які він наче шукав на свою невпокорену долю, однак, як ніхто, Мирослава, прагнула цього разу хоча б тут, у тихій та безтурботній Канаді, отримати те, на що може розраховувати кожна людина, – на душевний спокій чи хоча б на такий скупий і нетривкий час для себе і для родини. Слухаючи цей діалог із міністерською приймальною, вона розуміла, що мрії про родинне блаженство, напевно, знову понесли хвилі Атлантики у протилежний бік.

Консул дивився у вікно, наче намагаючись піднятися над цією скаженою дійсністю, у якій ти мусиш щораз платити данину за право бути інакшим. Стань таким, як вони. Пливи за течією. Поцілуй вельможну руку. І усе це разом називається – змирися. Навіть не треба нічого робити! Жодних зусиль і жодних дій – змовчати. Набери повні груди повітря і занурся, заляж на дно лише на мить. Коли ти випірнеш на поверхню, перед тобою постане зовсім інша дійсність, у якій ти отримаєш нагороду за своє мовчання.

Але якщо ти взамін за ці отримані дивіденди морального компромісу втратиш найдорожче, що є у тебе? Якщо ти впливеш уже без совісті, яка залишиться там, на дні? Як жити із цією втратою? А ніяк. Жити без совісті, яку ти сам втопив, – так не буває. Із розпуки сам кинешся туди, за нею.

Хмари пропливали поміж шпильями торонтських архітектурних бескидів, котрі невпокорено розрізали небесні потоки згущеного вологого повітря. Ще мить тому він був тут, на висоті. Разом зі своєю рідною Україною.

А тепер от грянула буря. Посипалася донизу наростаючими і спадаючими ріками небесні тумани. А ти, залишаючись на висоті свого земного призначення, мушиш знову відповідати, як це було не раз у минулому і буде завше до кінця днів твоїх: «Іду на грозу!». Не випросиш такого права у самого себе – зійти із маршруту, накресленого тобі Всевишнім.

Григорій вмить уже на іншій октаві вольового виверження цілком природно посміхався:

– Нічого аж такого не трапилося. Вони мене звільнили.

Клич Бандери

(За шість місяців до вбивства)

Гідність людська у будь-якій державі має найточніший вимірник – як у ній живуть люди, демографічно близькі до смерті. Як моторошно наче сказано, але це справді нестерпно залишатися наодинці, коли ти уже не в змозі бути самим для себе опікуном в останні свої земні роки.

Мотто електорального рекордсмена із канадських глав держав звучав неймовірно патетично: «Канада – найкраща країна світу!». Але то була не патетика, а констатація, яку засвідчити могли якраз 80-річні і старші сеньйори, що чулися у долонях держави, як у Бога за пазухою. Поки на протилежному березі Атлантики сатанинський промисел будував соціалізм для одного живого на кістках сотні невинно убієнних, друга батьківщина для мільйонів українців стала ідеальним зразком соціалізму, який торжествував у Канаді, нагороджуючи громадян добробутом і вищою мудрістю людського співжиття.

Поки в одному, антигуманному, світі рахували видобуток вугілля та виплавку сталі, як віхи сходження до комунізму та індикатори добробуту, у світі протилежному найістотнішим вимірником усього суцього було саме його величність Життя у його арифметичній кількості. Тривалість життя громадян – ось інтегральний і єдиний соціально-економічний, суспіль-

но-політичний, морально-психологічний показник, якою є країна, бо якщо життя людини не триває, коли нема життя, а є смерть, то на біса ці держави та її вожді?! І в той час, коли у самій Україні – ні комуністичній, ні тим паче посткомуністичній – ніхто й не задумується респектабельність держави вимірювати тривалістю життя на душу населення, Канада, у якій опинилися мільйони втікачів з України, за цією тривалістю екзистенційної субстанції справді вела людство до реального комунізму.

Третя хвиля української еміграції за океан була, здебільшого, політичною. На відміну від двох перших на стику ХІХ – ХХ століть, якими провадив пошук кавалка хліба, післявоєнне пришествя українців у Канаду провадила воля, якої не було вдома. Із повстанської багатомільйонної маси одні заплатили життям у нерівному бою із різного роду окупантами, інші отримали довічну каторгу на рудниках Норильська чи Соловків, треті, піднявши руки із криївок, пішли на компроміс із власною совістю та влилися у густі ряди енкаведешних сексотів, а от четверті, усім смертям на зло, зуміли прорватися в окупаційну зону західних альянтів на впокореній нацистській Німеччині і подолали океанічну Атлантику, яка стала для них прірвою між смертю у гулагівських таборах і життям у північноамериканському ареалі свободи, де їхня фанатична відданість свободі отримала цілковиту політкоректність вільного світу.

Але більшість цих бандерівців усе ж за власним маєстатом

перебували у ролі тимчасово виконуючих обов'язки канадця – з дня на день чекали повернення додому. Отак в очікуванні на протилежному березі океану й заскочила їх старість, а відтак, ясна річ, прихисток у пансіонаті для сеньйорів.

У цю райську місцину, яку українська громада вибудувала, власне, для своїх, одиноких, аж до похилого віку поважних громадян, полюбляв навідуватися Григорій. Публічне життя було сповнене по вінця заходами та імпрезами, але лише тут була нагода зосереджено погомоніти із тими, хто залишався носієм колективної пам'яті непокороеного покоління.

Ця його схильність особливо імпонувала господарці колективного сімейства пані Стефанії, яка не приховувала задоволення від того, що пан генеральний консул так полюбляє навідуватися в очолюваний нею соціальний заклад.

Ця поважна пані не надто вирізнялася з-поміж своїх підопічних за віком, бо сама за тривалі десятиліття споважніла до сеньйорського статусу, але про це було відомо усім довкруг, окрім неї самої, бо генеральній опікунці здавалося, що сповільнений час для пансіонаріїв передовсім стосується її самої аж до такої міри, що той час невіддільний над нею.

Вона завше чекала дорогого гостя ще на під'їзді, а відтак супроводжувала по усіх лабіринтах цього райського пансіону.

– Ви знаєте, що я подумав. Напевне, отак собі уявляли комунізм ті його будівники, які вдома доживають віка на мі-

зерні пенсії у нужді, – подався у свої лабіринти осмислення Григорій, чемно слідуючи за не по літах жвавою поводитиркою.

Пані Стефанія, якій здавалося, що вона на півжиття молодша, ніж було насправді, вміла якось дзвінко сміятися.

– Та тут, пане консуле, трохи інші будівники. Як ви там кажете в Україні, воєнні ветерани. Вони хотіли будувати Україну, але не комунізм. Та не судилося.

– Нічого, пані Стефаніє, ми за них це зробимо. А вони нехай тут уже відпочивають. Потішаються життям під вашою чуйною опікою.

– А ви гадаєте, що вони хочуть відпочивати. Ці дідугани далі борються. З москалями. От я вам одного такого покажу.

Враз опинилися на порозі розлогої веранди. В оточенні величавої колонида сидів у лікарняному кріслі старець. Вдивлявся в далечінь, неначе не існувало для нього світу довкруг. І справа навіть не у властивостях часу, коли спомини про минуле раптом налягають на життя сьогоденне, що маліє у часовій оптиці, на видноколах котрої яскравіють події, блиск яких пробивається крізь товщу десятиліть.

Є незбагненна спільність між усіма людьми і на усіх континентах, яким судилося у молоді роки бути на відстані витягнутої руки зі смертю, які прямо з дитинства, ледь доторкнувшись до життя, пішли туди, де життя відбирають, – на війну. І на схилі віку усі ветерани усіх армій потрапляють у спільний для них полон спогадів про молодість, яка вирива-

лася із лещат смерті.

– Що, пане Петре, Україну виглядаєте? А от я вам привела її поважного посланника. Спеціально приїхав, аби вас навідати і передати уклін від неньки України.

– Слава Ісусу Христу, пане Петре, – чемно привітався консул, тиснувши не по літах міцну руку ветерана.

– Слава навіки Богу, – відповів, із неприхованою цікавістю розглядаючи гостя. – Я ще не чув, аби так віталися українські дипломати. Пам'ятаєш, Стефко, позаторік також приходив консуль і навіть говорити не вмів українською. А тут так звертаєтесь, пане, як було вдома, у моїм селі.

– А чому було? Так і нині у вашому й у моєму селі люди благословляють одне одного при зустрічі іменем Бога.

– Боже, як то мило таке слухати. А я, пане консуль, скоро перевірю, чи то правда, то що ви кажете.

– А то як? – розсміявся Братів.

– Додому поїду, прошу пана. Мушу поїхати. Вмирати я не збираюся, щоб так, перед смертю. Рація інакша. Я ж чоловік військовий. Поїду за наказом.

– Наказ є наказ. – Консулу розмова видавалася щораз цікавішою. Була ця ветеранська бравада доволі щирою і завше вартою поваги.

– Справа у тому, що пан Петро – передсідник канадської Булави вояків УПА, – пані Стефка поквапилася продемонструвати свою патріотичну обізнаність.

– А Булава наша скликає всесвітній збір. Вперше – у віль-

ній Україні. І як мені не поїхати? Надійшов наказ від побратимів з краю. То я уже тут сиджу і ніби виджу Україну. А то тисячі миль. І ще довших десятки літ.

– Якщо вам накладає медичну візу на бойовий наказ пані Стефанія, то до ваших послуг уся наша консульська допомога.

– О, добре, що ви нагодилися. Хотів бим відвідати брата рідного Йосифа. Бо, як би там було, я тут не при канонах, а почесний пенсіонер. Може, бим поміг йому. Бідує там у горах. За совітів ніц не змінилося у Карпатах. Нарід гарує, як худобина, по верховинах. То поміг би йому. Бодай на старість. Чи як ви кажете?

– Чом би й ні. Дуже добра справа.

– То я прошу вашої помочі. Якби знайти мого Йосифця. Ачей не давався чути. За совітів я також не міг голоситися, бо якби вчули більшовики, що він має у Канаді живого брата-бандерівця, вивезли на Сибір. Чи як ви кажете?

– Цілком можливо. Може, на старість би й не повезли за Урал, але мав би проблеми родич канадського націоналіста гарантовано. – Братів знав це достеменно, бо й сам проходив через це сито, хоча вихідці із його родини покинули Україну ще у часи Першої світової війни. – І не тільки він, а і його діти. Було так, що при будь-яких посадових призначеннях треба було відповідати на запитання анкети «Чи є у вас родичі за кордоном?». Ви знаєте, а вони, москалі, боялися вас, повстанців у вигнанні, до останнього. Все чекали, що ви

приїдете їм повстання робити.

– Та що ви кажете? Які тепер із нас повстанці? Але імперія й без нас розсипалася.

– Не зовсім так. Признайтеся, що ви все-таки її добряче підточили у свій час. А ваш дух патріотичний ніколи не згасав. Може, й мовчки, але ми носили той дух і чекали слушного моменту. Ми були виховані вами, тому, коли настав час, ми саме на ваших плечах піднялися проти імперії. Вона сама би без нас і без вас ніколи не впала.

– Боже, як ви говорите добре, – заіскрилися очі старого вояка. – Якщо тепер бандерівці прорвалися у дипломати, то має бути все добре з Україною. То як із тим, аби допомогти мені знайти братчика?

– Ото вже буде ваш командирський наказ генеральному консулу. Буде зроблено, друже провіднику. Але за однієї умови.

– А то як інакше. Я відплачу. Я задурно не хочу.

– Що то значить канадське виховання. Бізнес є бізнес. Тому є для вас робота – записати мене у почесні члени Булави УПА? Чи то неможливо?

– Та як ні! – піднявся з крісла дідусь. – То є дуже файно. Генеральний консуль України – і вояк УПА. Як голова всеканадської Булави, оголошую вас почесним воякою Української повстанської армії!

Присутні дідусі і бабусі, що підслуховували розмову, дружно зааплодували. Старий вояк і дипломат обнялися, як

батько із сином.

Вітаючись на ходу, консул покидав пансіонат, як завше у стані духовного піднесення. Ну як можна було не захоплюватися цими дідусями? Так склалося опріч їхньої волі, що на схилі віку замість синів та дочок, онучок і внуків у них залишилася лише рідна Україна. І таке солодке слово про рідню мало для них особливий, первинний смисл.

Уже на виході пані Стефанія неначе потривожила роздуми високого візитера:

– Добра була розмова. Така зворушлива. Але, напевно, не поїде він в Україну.

– А то чому? Ще міцний доволі дідусь.

– Міцний лише зверху. А всередині його з'їдає страшна хвороба. Люди ще безсилі проти тої пухлини. А в нього уже четверта стадія. Так що...

Москва в пікеті

У мегаполісі Торонто – третьому в Північній Америці після Нью-Йорка і Лос-Анджелеса – понад сотня дипустанов. Але тільки єдина із них – Генеральне консульство України – володіло ексклюзивністю – час від часу потрапляти в облогу. То уже виходила на арену хвиля четверта, як і обидві перші, – трудова.

Напевне, не може бути емігрантів, які б не вважали причиною свого паломництва світами владу на батьківщині. Українців це стосувалося й поготів, бо у випадку з ними то була правда. Мільйони мандруючих світами посткомуністичних остарбайтерів мусили зриватися із корінням від рідних садків вишневих коло хати і подаватися світ за очі.

Народ гнала з дому вже не окупаційна московська влада, а компрадорська влада ненаситних клептоманів. Минали літа на волі, держава святкувала щораз новий День незалежності, а кількість мігрантів з України зростала до багатомільйонних лав. Бо не все так сталося, як гадалося, бо в один момент, опинившись на роздоріжжі – куди далі йти і що будувати, можновладці обрали найзгубніший варіант клептократичного олігархату, за якого рай – для одиниць і пекло – для мільйонів. І ці мільйони, безробітні і безправні, ставали безбатченками у чужих світах, коли народні артистки київських театрів мили вікна у приміщенні ООН у Нью-Йорку чи

доктори медичних наук за щастя влаштувалися «сіделками» у німеччинських чиказьких або барселонських старців. Сяк-так потрапивши у глобальні міграційні лави, знаходили кавалок хліба, але у їхньому серці жила ненависть до влади в Україні у таких масштабах, що жодне щастя від добробуту, отриманого на Заході, не могло знайти собі місця у тому серці.

До Києва – далеко, але чому б ненависть до влади не вилити під вікнами українського посольства чи консульства? Зрозуміти цих людей можна було, але як пояснити їм, що дипломат, який несе службу державі за кордоном, не володіє жодними можливостями впливати на владу на Печерську.

Тут, як і вдома, вулична стихія відкривала широкі шляхи для різного роду провокацій. Провід громади завше відділяв щирий соціальний протест від проплаченого антиукраїнського прояву, з якого стирчали вуха московських спецслужб.

Черговий пікет генконсульства відбувся спонтанно. Одразу на другий день опісля ювілейного відсвяткування 10-річчя України. Була ця okazія наче не зовсім на часі, бо варті протесту проти них були хіба що власть імушчі, а не юна Україна, з нагоди уродин якої щиро раділи українські діаспорники по усьому світу. Протести – на то нема ради, але хоча б на святкову пору взяти паузу, а тут якби навпаки.

Зазвичай протестували проти президента. Найвищий начальник несе відповідальність за долю кожного, тому повнота влади передбачає повноту її вразливості. Дипломатів

особисто не чіпали, хоча не усім було зрозуміло, чому генеральний консул, такий авторитетний і популярний, не вийде на вулицю і разом зі всіма присутніми не вигукне: «Кучму геть!»? І коли помірковані бунтарі вели роз'яснювальну роботу у масах, що у такому разі миттєво пішов би ГЕТЬ не Кучма, а генконсул, то саме цього ви хочете? Протверезіння наставало, хоча не завжди.

З другого боку, той самий консул мусив інформувати центр про акції протесту – мусив, бо паралельно це робили таємні стукачі. А там, нагорі, здебільшого була єдина реакція – *а почему вы не остановили этих дураков, не дорабатываете, товарищ консул, или вы вместе с этими антипрезидентскими силами?*

Тому дипломат завше був між молотом і ковадлом. Розраховувати на розуміння поціновувачів твоєї роботи на площі Михайлівській чи на вулиці Банковій у Києві були ще важче, ніж досягти усвідомлення твого становища камікадзе на вулиці Блур у Торонто.

Однак цього разу змістове наповнення атаки на генконсульство заграло невідомими досі мотивами. Крізь натовп маневрувала група особливо скандальних типів, які тримали у руках плакат «Геть генерального консула, приспішника президента».

Їх сторонилися, однак агресивна меншість чи навіть групка навіжених була настільки екзальтованою, що стихійний натовп отетерів. Почервонілі очиська у супрязі із різким ал-

когольним перегаром – усе це сіяло страх серед оточуючих. Як правило, до організації своїх акцій лідери трудової еміграції ставилися відповідально – бомжів і наркоманів у перші ряди не підпускали. Якби так, досить було зробити фото чи відео і показати у Києві – от, мовляв, справжнє обличчя протестуючої діаспори.

Цього разу виглядало, що неодмінного правила чистоти рядів не дотрималися, бо, як ніколи, публіка зібралася більш ніж підозріла. Асоціальні типи зайняли передній край, створюючи вельми непривабливу телекартинку для місцевих каналів, які залюбки за законами жанру висвітлювали ці рідкісні збурення у респектабельній Канаді, тим паче що самої Канади вони не стосувалися.

Антиконсульський плакат викликав у загальній масі більш ніж подив.

Врешті, оціпеніння почало відступати. Гомін нерозуміння, а відтак невдоволення поповз по на мить принишклих рядах, з яких враз на передній план вийшла знана у всьому мегаполісі активістка у вишиванці, пані Зоряна.

Її авторитет у вуличних баталіях був незаперечним. Вона мала бунтівний досвід ще із акцій «Україна без Кучми» у Києві, що, власне, і змусила цю привабливу, але уже не молоду жінку ховатися від переслідувань за океаном.

– Ти що тут повісив, дурню! – Зоряна схопила за руку крикливого типа, показового пацієнта алкогольних диспансерів, що тримав плакат проти консула.

– А он такой же, как і єтот рижий. Поняла? – відгавкувався, задкуючи, знічений «герой».

– Та що то за москаль тут взявся? Люди, ви його знаєте? По рускі калякає. Хто його знає? – Зоряна однією рукою вирвала плакат і почала топтати, а другою потягнула за засмалену гриву на середину вулиці опецькуватого москалика.

Народ почав змикати ряди, і над миршавим типом нависла уже призабута у цих краях загроза суду Лінча.

– Не знаємо такого!

– Провокатор!

– Московський агент! – сипалися звідусіль вигуки. А відтак у хід пішли кулаки.

– Жора, бегі! – кинувся на поміч ще один із провокаторів.

– Ви шо, оборзелі, – огризався, відбиваючись, Жора. – Он же моєй тьоще візу не дав. Говоре, давай бабки.

– Так то ж провокатор! – Зоряна схопила гучномовець, і від її рішучості годі було чекати пощади. – Ловіть його, люди!

Жору взяли під ноги, могло трапитись непоправне, але він впав прямо перед паном Чуйком, що якраз прямував до генконсульства.

– О, то ви, пане Юрку, – стримуючи натовп, звернулася до поважного лідера громади подруга Зоряни Тетяна. – Цей бомж прийшов із плакатом проти консула.

Пан Юрій уважно розглядав підозрілого типа.

– Те, що він не з нашої громади, то я даю голову навідріз.

Але є друге важливе – хто його підслав? – багаторічний досвід боротьби із московськими провокаціями в українській громаді впродовж десятиліть відточив в авторитетного провідника навіть візуальну безпомилкову реакцію.

– Хто тебе прислав, москалю смердючий, – дебели хлопці уже скручували руки і в'язи провокатору.

– Ой, больно. Не бейте, я усьо скажу. Усьо скажу.

Жору відпустили. Бомж відсапувався довго, вивергаючи отруйні алкогольні пари. Врешті, заговорив, і було видно, що зізнання для нього не було великою проблемою:

– Там у консульстве есть такая толстуха, Валюша. Ви же в курсах.

– Ну є така. І що? – пропікала його пронизливим поглядом Зоряна.

– Вона мене вичислила через керівника московської групіровки діаспори і дала плакат. Щоб я здеся постояв. І бабки дала. Могу вернуть на громаду. Только отпустіте. А шо, я на півко хотел заработатьь.

– Ага, на пивко, кажеш, – Чуйко вивільняв Жору із цупких обіймів протестантів, бо отримана інформація, не зовсім зрозуміла присутнім, його заінтригувала, – промовив неначе сам до себе. – Та відпустіть його. Цього дрібного москалика. Нам тут доведеться впіймати рибину куди більшу. Цілу акулу, прошу панства.

Наступ Валюші

Григорій звик до пікетів. Більше того, він не тільки розумів цих людей, а й сам би став з ними поруч, якби цим можна було зарадити їхньому горю, що гнало їх за океан. У більшості пострадянських емігрантів у душі мушили вміщатися одразу дві розпуки – нужда, що облягала вдома мало не кожную родину, і розчарування раєм, який кожен з них витворив в уяві. У Канаді чи в будь-якій іншій країні, куди заносили міграційні вітри українське насіння, воно приживалося надто болісно. І річ навіть не у матеріальних статках, хоча здобути їх у чужому світі – справа не з простих. Підточувала нудьга, що породжувала злість на усіх і усе, а відтак у протестному зугарі неначе відступав біль. Накричавшись, дурили себе думкою, що на душі стало легше. Хоча цього разу генконсула також насторожила ця позачергова, ні світ ні зоря, акція.

Він знав усі повадки і ритуали. Лідери протестуючих мас крадькома попереджали його про свій черговий наступ на олігархів, і та ж Зоряна дзвонила і радила генконсулу на час пікету поїхати десь на «симпозіум», аби не псувати собі нерви за цих виродків у Києві.

А тут – без попереджень, і якимось – не за графіком, о 10.00, а ще до відкриття генконсульства десь з восьмої почали несамовитий гвалт.

У кабінет, всовуючи голову у привідчинені двері, проси-

лася працівниця консульства Валентина Пантелеєва, дебела туша якої ледь проходила у вхідний отвір. Це був карикатурний тип совкового буржуа, про що мали свідчити численні і не до ладу розвішані вздовж і впоперек розпухлої «пишки» золоті брязкальця. Культові бренди теж мають свої бутики для особливо огрядних, тому не було проблемою у зовнішній комплектації із нахабним викликом повісити на себе кілька десятків тисяч доларів у шматті від світових кутюр'є. За крикливу рекламу домашнього олігархату цю нову консульшу у Торонто незлюбили з перших днів. Плюс до того, на публічні імпрези діаспори, включно із богослужіннями, вона приїздила на «порше», яке їй приснитися не могло українському дипломату, включно із генконсулом.

Якусь мить Валюша стояла у дверях, а відтак, неначе по команді, рушила до керівного стола, нахабно звисаючи своїми м'ясилами на вузькому стільці, у який вона всадовила-ся без дозволу господаря кабінету. Нахабно дивилася в очі керівнику, тарабанила тлустими пальцями по приставному столі, нервово втягуючи шмарки, враз промовила:

– У наказі міністра сказано, що справи у звільненого із посади колишнього генерального консула належить прийняти мені. Я прийшла виконувати міністерський наказ.

Григорій оглядав цей живий експонат зі жвавою зацікавленістю. Люди, які так чи інакше спілкуються із письменником постійно у силу службової необхідності чи епізодично попросту у побуті, навіть не підозрюють, що вони саме у цей

момент взаємин, незалежно від їхнього характеру, неодмінно та автоматично вступають у процес постійно діючого кастингу на роль прототипів майбутніх книжок.

Братів не відступав від цього правила навіть у такий пікантний для нього момент, хоча здавалося б – куди тут до книжкових моделювань.

– Так давай, виконуй. Чого вмостилася так далеко від керівного місця. Давай, йди сюди! Приймай справи. Давай, вперед.

Валюша не знала, як їй розуміти таку реакцію, але на всяк випадок схопилася і позадкувала, знову втискаючись у двері.

– Страшно? Чого ж ти трясешся? Ти й усі твої київські подельніки, ви хоч на грам здорового глузду уявляєте, що вас чекає? Невже ваша тваринна чуйка не підказала вам, у що ви ускочили? Ти уже тут побула нівроку, мала час пізнати мене не із розповідей – чому ти не застерегла їх, що вони затіяли смертельну гру, яку зі мною ще ніхто і ніколи не виграв?

Пантелеєва почала оговтуватись, зачувши, що він, той, що перед нею у цю мить, не її вважає своїм головним ворогом. Вона таки знала, що він буде діставати їх там, нагорі.

– Григорію Андрійовичу, ви знаєте, я вам не ворог, я роблю те, що маю робити тут, я вас попереджала, що це погано скінчиться, коли ви посадили мого шефа в тюрюгу прямо із SNTower. Він ще тоді сказав, що усе. Твій консул – не жилець. Хана йому. І хіба не так? Ви знаєте, міністр у нього в руках.

– А RCNP, канадська спецслужба, теж у нього в руках? – Згадка про спецслужбу кинула Валюшу у холодний піт. Вдома вони, мафіозі, нікого і нічого не боялися. Уся справа – тільки «цена вопроста». Можна було купити усіх і уся – у СБУ і генпрокуратурі, у кабміні і адміністрації президента. І коли ти можеш собі дозволити жити за принципом «Ми за ценою не постоім», то, вважай, усе це, що державою зветься, попросту у твоїй кишені. Але от зарубіжні спецслужби... Отут лафа закінчується. Якщо навіть ти ходиш у баньку із самим гарантом і наспівуєш разом з ним «мурку» під семиструнну гітару, тут, за кордоном, можеш заgrimіти за милу душу. Отакий дивний світ для нашого брата-клептократа, дивний і дуже небезпечний.

– А до чого тут RCNP? То є справа наша, українська, – Валюша рефлексувала, як і кожен український злодій. Дуже поширена форма патріотизму під гаслом «Руки геть від патріота, усіляким заграничним ментам!». Тільки ненька Україна має право до своїх злодіїв. Це був практично єдиний випадок, коли вони апелювали до України. А так вона їм «сто лет не нужна».

– Та ні, ви є не українська містечкова мафія – ви є мафія міжнародна, – Григорій встав з-за столу і впритул підійшов до туші, що тряслася із наростаючою амплітудою. Уже тепер в його очах почав розгорятися вогонь. О, не приведи Господь, потрапити на попелище братівського гніву. Добрі люди його поважали, але різного роду негідники боялися цьо-

го вогню, як пекла. І скільки їх згоріло на згарищі його вічної гонитви за справедливістю? Невичерпне милосердя вживалося у ньому із непоборною силою розплати для кожного вилупка, який намірявся торгувати у храмі. – І злочини ви вчиняєте під дипломатичним прикриттям у країні перебування. Тут, у Канаді. І відповідати будете за канадськими законами. І тутешнього міністра ви не купите, як не змогли купити мене.

За дверима почувся крик, який миттєво наближався і наростав.

Валентина перелякано та інстинктивно почала визирати у вікно. Те, що вона побачила, шокувало її. Адже вуличний протест мав слугувати за доведеним їй зверху сценарієм тлом для виконання саме нею, довіреною особою міністра, його кадрового наказу. А тут перед її очима горілиць лежав той самий Жора, якому вона вчора вручила асигнації для провокації.

– Чого ж ти так злякалася? Це уже канадський спецназ йде тебе арештовувати.

Валюша впала у стан істерики. І неначе порятунок від найстрашнішого, щойно змальованого генконсулом, у кабінет, вивалюючи двері, влітає жіночий гурт протестувальників на чолі із Зоряною.

– Якби ви знали, пане консуле, що тут робиться під вашими вікнами?! – розводить руками розпашіла провідниця повсталих мас, а згодом ловить за волосся Валентину, яка на-

магалася втекти. – Впіймали московського провокатора, що тримав плакат проти вас. Ми його притиснули, а він каже: мені бабки дала жирна Валюша, щоб я попер проти консула. Ота сука все організувала. Московська підстилка! – уся жіноча ватага тягала Валюшу за волосся по кабінету, як відьму, пійману на гарячому у часи середньовіччя.

І треба ж таке – консул мусив рятувати жертву народного гніву. Йому ледь вдалося вирвати її із рук розлючених жінок і відвернути щойно неминучу розправу.

– Охолоньте, дівчата. Вгамуйтеся. За те, що виявили провокаторів, оголошую вам подяку. Ми з нею розберемося. Можете не сумніватися.

– Що ти розберешся! Коли ти уже не консул? – замотана у власні мокрі патла, пробелькотіла Валюша у нестямі, сама злякавшись такої необачної відваги.

– Що ти сказала, гнидо? – на неї знову кидаються усім гуртом жінки.

– То вона пожартувала. Дайте собі спокій. Ідьте собі з Богом. Ми тут трохи розберемося між собою і вам дамо про все знати. Добре?

– Як скажете, пане Братів, – Зоряна із подругами поволі виходили. – Ох, попадешся ти мені ще десь на березі Онтарію. Втоплю, як гадину!

– Ти також можеш йти, – Григорій піднімає Валентину із підлоги. – Чи, може, хочеш справи приймати?

Вона неначе оніміла. Прожогом кинулася до дверей, тря-

сучи тлустими сідницями, як бальонами.

– А вас, пане Юрку, я прошу залишитися. Ох, і зміїне кубло ми розворушили. Засичала мафія, засичала. Хоча ми її лише злегка палицею поплескали.

Похоронний страх губера

Похоронна хода розтягнулася, як тятива лука верховинських стрільців, аж від крайнього видолинку до верхньої полонини, яку предки із невідомих прадавніх часів облюбували як місцину для вічного спочинку. Домовину несли дгорі, неначе на саме небо, аби передати у руки самого Господа Бога новоприставленого до воріт небесних.

Село все ще перебувало у стані приголомшливого заціпеніння. Мало хто у селі знав, а як знав, то мовчав, що брат Йосифа Сабуна живе у капіталістичній Канаді. Ще менше пам'ятали його, бо, як тепер кажуть, у середньому шкільному віці однієї сльотавої ночі пішов у хаші і не вернувся. Іноді під покровом ночі навідувався до батьків, але про то не смів ніхто знати, бо що за німецьких нацистів, що за московських комуністів село, як і кожне інше, перебувало під пильним оком сексотів. Час від часу їх вичисляла служба безпеки ОУН-УПА, і то вже була справа таких, як Петро, вичищати від цієї нечисті кожне верховинське поселення. І роботи таким лісовим «санітарам» вистачало, бо більшовики, як завше, робили головну ставку на зрадників, вбиваючи клин між народом і повстанцями.

Коли Україна стала незалежною, він дався чути, на превелике здивування односельців, бо не усі у селі зраділи такій звістці. Бо у селі жили діти та внуки сексотів, більшість яких

перебрали за спадковістю нашійник відступника. У карто- теках НКВС зберігався поіменний реєстр зламаних мораль- них хребтів, а відтак, коли підросло потомство у лавах піо- нерії і комсомолу, за тим самим іменем реєстр поповнювали нові генерації отруйного зілля.

Коли Йосиф Сабун, невиліковний від дитячої наївності, розносив по селу заокеанську новину, що той самий Петро Сабун, гроза упівської протимосковської розвідки, його рід- ний братчик приїде із Канади на повстанський ювілей і за- верне до рідної домівки, у селі воліли не підтримувати із ним розмов.

Мало що той брат тут наговорить про кожного. На верхо- вині за радянського владарювання устоялося вже інше жит- тя. Діти сексотів, завдяки заслугам батьків, отримали від ре- жиму зелену карту. Ті, що були більш тямущі, за спеціаль- ними списками йшли до інститутів. А ті, що тупіші, ставали до престижних професій комбайнерів чи водіїв і замість ди- пломів про вищу школу отримували компенсацію у вигляді орденів і медалей для передовиків будівництва комунізму.

Цим розмаїтим передовикам, перед тим як відчиняти привілейовані двері, у райвідділах КДБ показували заяви їх- ніх батьків про співпрацю із органами НКВС, а також чис- ленні доноси, у результаті яких жертвами ставали тисячі невинних людей у криваві повоєнні десятиліття. Така форма вербування нових стукачів спрацьовувала безвідмовно.

Так із цього юдиного потомства Москва формувала у За-

хідній Україні нову еліту, сервільно услужливу режимові й агресивно войовничу до різного роду проявів українського «буржуазного націоналізму».

Тому звістка про вбивство Петра Сабуна змусила село здригнутися. Як це так – у незалежній Україні? Та ще й у момент не те що реабілітації, а якнайгучнішої героїзації вбили бандерівця, та ще й заокеанського?!

Але як би там не ширилися хвилі нечуваного збурення у народній свідомості, неблаганне дійство прощання із людиною, у якої відібрали життя, мусило відбуватися у стислому скорботному часі. І то було вперше, коли на високій полонині хоронили вояка УПА. Тоді, коли вони піввіку тому гинули у боях із зайдами, з ними прощалися таємно, тому й могили їхні донині залишалися хіба що у пам'яті поодиноких очевидців, що або самі за віком пішли услід за убієнними, або уже не могли отверзнути зціплені багаторічним страхом вуста.

А тут вперше на людях, відкрито хоронять полеглого бандерівця. Не знала ця предвічна полонина такого велелюддя, яке зібрав на свою прощальну із цим світом ходу Петро Сабун. Не йшли за його домовиною діти та внуки, бо заборгував він перед Всевишнім у цьому первородному обов'язку людини не зупиняти на собі рід людський, але за ним йшла уся Україна – його дітище, якому він офірував життя, обірване так несподівано.

Якби він, вічно допитливий і одухотворений горець, йшов

сам за своєю труною, він би терзав себе отою вічною своєю безмірністю справедливості – хіба ж заслуговував на таку смерть у тебе, Спасителю небесний? Чим я завинив, що вмився кров'ю на улюбленій моїй Україні, з якою розлучила мене безжальна рука невидимого ката?

У полоні державних і бандерівських прапорів виколисувалася на осонні жалобна процесія, згущуючись, як передгрозове хмаровиння, довкруг виритої у земній кулі ями.

Траурний мітинг, як і належить, відкрив губернатор Микола Гарматій:

– Від рук московського вбивці загинув безстрашний воїн Української повстанської армії, наш старший побратим, пан Петро Сабун. Доля розлучила його із рідною землею, але на рідній землі він злучився із смертю. Ми, нащадки славних вояків визвольних змагань, будемо гідними продовжувачами справи наших батьків. Нам випало будувати незалежну Україну, за яку віддавали життя тисячі героїв, серед яких є славної пам'яті Петро Сабун. Ми клянемося, що вбивця буде знайдений. Ми помстимося за нашого героя, що поліг у мирний час. Вічна пам'ять герою! Слава Україні!

«Героям слава!» – вивергала жалобна процесія. А відтак жалі плачу поглинули канонаду салютів почесної варти.

Священики, яких тут зійшлося зі всіх околиць нечуваною чотою, намагалися якнайвище підняти у траурних промовах і панахидних октавах значущість для Бога і людей цього чоловіка, що прожив, як святий, і вмер, як великомученик.

Народ не квапився розходитись. Не могли зрушити із почесної варти старі бандерівці, які так і не збагнули, чому отак має завершуватися ювілей їхньої боротьби. А може, боротьба ця не завершена, якщо Петро Сабун впав на полі невидимого бою?

Гарматій стояв при вході на цвинтар біля службового «мерседеса» і методично витирав піт, що обтікав рівчачками його дебелу статуру. Хвилювання і спека робили своє навіть із всесильним губернатором, що виглядав як хлюпик. Він до останнього моменту боявся, щоб не вискочив із гурту цих старих партизанів якийсь їхній особист і не згадав тут його батька, ястрібка, що під орудою чекістів гасали по лісах за повстанцями. Інформація про губернаторського пращура ретельно зберігалася у таємних шафах райвідділу КДБ, але раптом його вирішили здати, розцінивши його гру у націоналізм надто схожою на реальний патріотизм керівника області. Здається, він вміло балансував між старорежимним підпіллям, бо ніхто із червоних визволителів 44-го року назад на береги Волги не виїхав, і уже колишнім бандерівським підпіллям, яке не тільки легалізувалося, а стало загрозою усім комуністичним вихрестам, до яких належав син війта-сексота і колишній член обкому партії, а тепер – ультра-націоналістичний губернатор.

– Іди-но сюди, генерал, – поманив господар області начальника міліції.

– Ти сам розумієш, справа політична. Міжнародний резо-

нанс. Що там у тебе? – відійшли від дороги, переводячи розмову посеред натовпу у тоновий режим шепотіння.

– Поки важко сказати щось конкретне, Миколо Семеновичу. – Генерал був наляканий не менше, ніж його політичний шеф, бо уся ця катавасія могла коштувати йому погонів. – Є деякі зачіпки, але поки що...

– Ти не жартуй. Сам розумієш, яка то публіка. Он вони мені жити, ті старі пердуни, не дають. Робив в обкомі, комуняка. І при ньому в області бандерівця, та ще й канадського, вбили. Відчуваєш, яку можуть нам політику пришити. Ти ж також не зі схрону виліз, а кував свою кар'єру у ментовських рядах під мудрим проводом партії. Але ми можемо з тобою вискочити в дамки. Нема такого поганого, щоб на добре не вийшло. Ми маємо знайти вбивцю і дати на розтерзання цим дідам.

– Легко сказати – знайти. Вітра – у полі, – скривився у сумній посмішці головний міліціонер, бо за цих кілька днів він справді стояв на місці зі всім своїм слідчим апаратом. Жодна версія не знаходила жодного не те що підтвердження, а навіть натяку.

– У якому полі, генерал ти вошивий. Ти не знаєш, у якому полі шукати? Ти чув мій спіч коло ями? – Гарматій скипів, бо сповільнена реакція цього міліцейського тугодума виводила його із себе.

– Ну чув.

– І що ти чув?

– Ну що поліг герой. Слава герою.

– Ні хера ти не чув, герою із тертої бульби. Від рук московського вбивці – от що ти мав почути. От тобі єдине поле, на якому треба, як ви там кажете, рити і рити.

– Ну є така одна із версій, – скривився генерал, бо шукати «руку Москви» – то був найдовший шлях, бо шукати тут нині московських агентів – ніхто у Києві йому таких наводок не давав.

– Що значить – одна із версій? Не одна, а єдина. Справа виключно політична. Он йди спитай тисячі цих плакальників – хто його вбив? І почувеш: а хто ще мав убити діда, як не москалі, – позиція колишнього члена обкому просто вражала таким враз пробудженим патріотизмом.

– Може, й москалі, але за що? – слідча виучка все ж тримала генерала у рамках реалізму.

– Але ви, менти, тупі. Як за що? За політику! – витягав одну за одною серветки із кишені обмоклий губернатор, не даючи собі ради із потом.

– Так усіх не переб'ють. Їх не перебили тоді, за Союзу, а тепер щоб повистрілювати цих дідів – Москві пороху не вистачить.

– А нащо усіх, матолку. От одного бандерівця підрізали. Для устрашенія. У політиці багато не треба. Пойняв? У політиці – то тобі не бандити на стрілках. Тут вбивають делікатно, як би тобі пояснити, не просто так, щоб замочить. А з глибоким смислом. Із резонансом.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.